

Наталя Дівінська,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник
відділу інтеграції вищої освіти і науки,
Інститут вищої освіти НАПН України,
ORCID ID 0000-0002-6165-0133

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У статті уточнено поняття «іншомовна компетентність науково-педагогічних працівників», виокремлено її основні компоненти, висвітлено методичні аспекти її розвитку. Визначено основні принципи розвитку іншомовної компетентності науково-педагогічних працівників, серед яких принцип мовленнєво-мисленнєвої активності і самостійності, принцип комплексності, принцип оволодіння іншомовною культурою через спілкування, принцип «навчання впродовж життя». Доведено, що розвиток усіх компонентів іншомовної компетентності дозволить науково-педагогічному працівнику ефективно використовувати іноземну мову у власній професійній діяльності, саморозвитку і самоосвіті, здійснювати міжкультурну і міжособистісну комунікації з представниками інших країн.

Надано методичні рекомендації викладачам і розробникам навчальних програм з іноземних мов для професійного спілкування. Акцентовано увагу на важливості принципу «культура через мову, мова через культуру» під час викладання іноземних мов. Конкретизовано вимоги щодо завдань, які мають враховувати найважливіші аспекти сучасної міжнародної академічної середовища, наведено приклади.

Ключові слова: *іншомовна компетентність науково-педагогічних працівників, лінгвосоціокультурна компетентність, соціокультурна компетентність, соціолінгвістична компетентність, соціальна компетентність, міжкультурна комунікація, готовність до міжкультурної комунікації.*

Постановка проблеми. В умовах інтеграції та інтернаціоналізації вищої освіти для ефективного міжнародного партнерства на всіх його рівнях потрібні висококваліфіковані фахівці, які володіють іноземними мовами і міжкультурними знаннями. У нормативних документах прописані вимоги, які спонукають науково-педагогічних працівників розвивати і удосконалювати іншомовну компетентність. До прикладу, у «Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам» зазначено, що «Вчене звання старшого дослідника, доцента, або професора присвоюється працівникам наукових установ, які мають: сертифікат відповідно до Загальноєвропейської рекомендації з мовної освіти (на рівні не

нижче В2) з мов країн Європейського Союзу або кваліфікаційні документи (диплом про вищу освіту, науковий ступінь), пов'язані з використанням цих мов, або не менш як 10 праць, які опубліковані англійською мовою у періодичних виданнях, включених до наукометричних баз Scopus або Web of Science, та не є перекладами з інших мов; пройшли навчання, стажування або працювали у закладі вищої освіти, науковій (або науково-технічній) установі в країні, яка входить до ОЕСР та/або ЄС, або є (чи були) керівниками/виконавцями проектів, які фінансуються зазначеними країнами, та мають відповідні сертифікати, свідоцтва, дипломи чи інші документи, які це підтверджують» [9] та ін. На пріоритетність мовної освіти вказують і такі державні документи, як Закон України «Про вищу освіту» [2], Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті [5], Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [6], Положення про дослідницький університет [10] та ін.

Вимоги, які висуваються до науково-педагогічних працівників спонукають до пошуку найбільш ефективних шляхів удосконалення іншомовної компетентності, методів і форм викладання іноземних мов, чим і обґрунтовано актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку професійної іншомовної компетентності майбутніх фахівців різного профілю розглядають Т. А. Борова, Н. Я. Гешко, М. М. Гулович, Д. І. Демченко, Н. Б. Завіниченко, В. І. Клочко, І. В. Кухта, Н. О. Микитенко, М. Г. Прадівляний, А. І. Петрова, М. М. Федіна та ін. Сутність і структуру іншомовної компетентності досліджують І. В. Секрет, Н. А. Сура, О. В. Тинкалюк та ін. Методичним аспектам розвитку комунікативної компетентності під час вивчення іноземної мови присвячені праці Н. М. Бідюк, Л. Г. Верби, І. І. Єременко, Л. Г. Кириченко, В. А. Кудряшової, Н. А. Насонової, Ю. А. Рибінської, В. Л. Теляшенко, С. В. Шевчук та ін. Заслужують на увагу праці дослідників, які займаються проблемами взаємодії з представниками інших культур, оскільки розвиток іншомовної

компетентності науково-педагогічного працівника відбувається під час міжкультурної комунікації. Отже, особливостями формування міжкультурної компетентності і готовності до міжкультурної комунікації займаються В. С. Бакіров, О. Б. Бігич, В. А. Гаманюк, Е. В. Грош, М. О. Гузикова, К. А. Дмитренко, О. С. Данищенко, Т. П. Дружченко, Н. В. Захарчук, М. С. Лукьянчикова, В. М. Манакін, І. Ю. М'язова, І. М. Палько, Н. В. Паперна, С. Г. Радул, Д. А. Руснак, О. П. Садохін, М. С. Сафіна, Н. Б. Самойленко, І. О. Сафонова, М. В. Сотер, П. Ю. Фофанова, О. В. Холоденко, І. Г. Шовкун А. Behning, E. D. Hirsch та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дає право стверджувати, що переважна більшість наукових праць присвячена проблемі розвитку іншомовної компетентності майбутніх фахівців певних спеціальностей, проте проблема методики розвитку іншомовної компетентності науково-педагогічних працівників не знайшла свого повного відображення.

Мета статті – розробити методичні рекомендації розвитку іншомовної компетентності науково-педагогічних працівників.

Виклад основного матеріалу дослідження. У наукових працях присвяченій проблемі розвитку іншомовної компетентності науково-педагогічних працівників «іншомовна компетентність» розглядалася нами як «важлива складова професійної підготовки та інтегрована якість, яка має складну структуру і передбачає взаємодію комунікативної, лінгвістичної (мовної) та соціокультурної компетентностей, рівень сформованості яких дозволяє ефективно використовувати іноземну мову у власній професійній діяльності, саморозвитку і самоосвіті, здійснювати міжкультурну і міжособистісну комунікації з представниками інших країн» [15, с. 118]. Однак, подальший аналіз наукових праць, Типових програм з практики усного та писемного мовлення у яких розглядаються також компоненти іншомовної компетентності потребує більш детального дослідження цього складного явища.

Аналіз змісту Типових програм з практики усного та писемного мовлення... (іноземна мова) [11; 16] показав, що до професійно-орієнтованої іншомовної комунікативної компетентності включають *лінгвістичну, прагматичну, соціокультурну, загальнонавчальну* компетентності. До *лінгвістичної* відносять знання лексики, граматики і фонетики мови, яка вивчається, а також здатність і готовність коректно використовувати їх на практиці. До *прагматичної* або «мовленнєвої» належать здібності необхідні для виконання чотирьох видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання, письмо, а також мовні знання організувати, використовувати і структурувати мовленнєві засоби для ведення дискурсу. *Соціокультурна* – це соціокультурні знання (специфічні для конкретної культури вербальні засоби комунікації: позначення, які не мають еквівалентів у рідній мові, специфічні граматичні особливості, притаманні іншій культурі та ін.), країнознавчі соціокультурні знання (інформація про культуру країни, мова якої вивчається; історична, економічна, географічна, соціальна інформація та ін.; питання національної ідентифікації, ментальної єдності і національних стереотипів та норм поведінки, умовності і табу та ін.), соціокультурні уміння, які виражаються у практичній готовності використовувати соціокультурні знання і професійні уміння у повсякденному житті, а також у готовності і здатності взаємодіяти з представниками інших культур та ін. *Загальнонавчальна*, або «стратегічна» компетентність характеризується готовністю до самостійного навчання, має знання, які дозволяють вибудовувати стратегію щодо застосування наявних мовленнєвих знань.

У наукових публікаціях іншомовна компетентність розкривається через прагматичний, дискурсивний та інформаційний комунікативні компоненти. У працях І. В. Кухти *прагматичний* компонент представляє правила входження в контакт із співрозмовником, здатність підтримувати його упродовж усього процесу спілкування та логічно завершувати, *дискурсивний* визначає правила побудови змісту конкретного висловлювання, а

інформаційний спрямований на засвоєння змістового предмету спілкування [4, с. 31].

Як взаємодію *мовної, соціокультурної та професійної* компетентностей розглядає іншомовну компетентність О. А. Ізмайлова. Нашу увагу привертає професійна складова, яка виражається у «вміннях та навичках знаходити і оперувати іншомовною професійно значущою інформацією, знаннями фахової термінологічної лексики, вміннями читати й виділяти основне зі спеціалізованих текстів [3, с. 66–72].

Оскільки сучасна концепція іншомовної освіти ґрунтується на принципі «культура через мову, мова через культуру», то до іншомовної компетентності необхідно включити лінгвосоціокультурний компонент, який передбачає наявність знань національно-культурних особливостей країни, мова якої вивчається, норм вербальної і невербальної поведінки її представників, умінь будувати свою поведінку і комунікацію з урахуванням цих особливостей, уміння використовувати різноманітні комунікаційні ролі, стратегії в умовах соціальної взаємодії з оточуючими, здатність використовувати, адекватно статусу співрозмовника, різноманітні види мовленнєвої діяльності і обирати лінгвістичні засоби відповідно до змісту, часу, сфері спілкування. Саме лінгвосоціокультурна компетентність визначає готовність особистості до міжкультурного спілкування і має у своєму складі *соціолінгвістичний, соціокультурний та соціальний* компоненти, які, як видно з аналізу, входять до іншомовної компетентності. М. В. Дука досліджуючи структуру лінгвосоціокультурної компетентності визначає основні знання, уміння і навички, що формують здатність і готовність до контактів з носіями мови, а саме: *соціолінгвістична компетентність* – це здатність особистості обирати, використовувати й розуміти мовні та мовленнєві засоби іншомовного спілкування з національно-культурною специфікою, відповідно до контексту, ситуації та стилю спілкування; *соціокультурна компетентність* – здатність особистості отримувати культурологічні, лінгво- країнознавчі, соціокультурні й міжкультурні знання і користуватися

цими знаннями для здійснення успішної міжкультурної взаємодії; *соціальна компетентність* – здатність особистості взаємодіяти з представниками інших лінгвокультур у певних життєвих ситуаціях, а саме: орієнтуватися в таких ситуаціях, керувати ними, вирішувати непорозуміння, які можуть виникнути. До знань і вмінь цієї компетентності дослідниця відносить знання культурно-специфічних правил і норм спілкування, знання ритуалів і звичаїв, стандартизованих моделей поведінки та вміння користуватися ними [1, с. 42].

Отже, узагальнюючи викладене, поняття *«іншомовна компетентність науково-педагогічних працівників»* можна розглядати як важливу складову професійної підготовки та інтегровану якість, яка має складну структуру і передбачає взаємодію *лінгвосоціокультурної, комунікативної та професійної компетентностей*, рівень сформованості яких дозволяє ефективно використовувати іноземну мову у власній діяльності, саморозвитку і самоосвіті, здійснювати міжкультурну і міжособистісну комунікації з представниками інших країн. Розвиток всіх структурних компонентів іншомовної компетентності у науково-педагогічного працівника можливий за реалізації певних умов, а саме: відвідування курсів іноземних мов, застосування новітніх технологій під час самоосвіти і самовдосконалення, активної участі у міжкультурному спілкуванні.

Методика розвитку іншомовної компетентності науково-педагогічного працівника має відбуватися з урахуванням аспектів викладання сучасних мов, які зазначені у Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти, а саме:

– прагматичного – формування комунікативної компетентності, яка складається зі знань про систему мови, що вивчається, вміння розуміти та продукувати іншомовні висловлювання, володіння соціокультурною специфікою. З точки зору міжкультурної взаємодії, ступінь розвитку комунікативної здатності характеризується як рівень володіння мовою. Загальноєвропейська система пропонує шість взаємообумовлених рівнів:

елементарний користувач (A1, A2), незалежний користувач (B1, B2), досвідчений користувач (C1, C2);

– когнітивного – викладання іноземної мови пов'язаний з процесом мислення та розуміння, що є необхідними для залучення не лише до мови, але й до культури даної країни. Даний аспект передбачає важливу роль пізнавальних здібностей, пов'язаних з досвідом пізнання іншої культури;

– педагогічного – позалінгвістичні якості особистості, які допомагають користуватися іноземною мовою як засобом міжкультурної взаємодії, полягає у необхідності розвивати почуття толерантності до інакомислення, емпатію і готовність до діалогу [8, с. 3–4].

Аналіз наукової психолого-педагогічної та методичної літератури дозволив нам виділити основні принципи розвитку іншомовної компетентності науково-педагогічних працівників:

1. Принцип мовленнєво-мисленнєвої активності і самостійності. Розвиток іншомовної компетентності науково-педагогічного працівника пролягає виключно через самостійну мовленнєво-мисленнєву діяльність.

2. Принцип комплексності. Розвиток іншомовної компетентності науково-педагогічного працівника має відбуватися за формулою «культура через мову, мова через культуру». Сучасна концепція іншомовної освіти має будуватися на інтегрованому навчанні мови і культури країни, чия мова вивчається та на використанні національного компонента, який базується на знаннях про рідну країну, історію свого народу, його традиціях, звичаях та ін. Також принцип комплексності забезпечує нерозривність всіх сторін кожного з видів мовленнєвої діяльності (читання, аудіювання, говоріння, письмо).

3. Принцип оволодіння іншомовною культурою через спілкування.

4. Принцип «навчання впродовж життя». Вивчення іноземної мови виходить за межі обов'язкової освіти, розвиток іншомовної компетентності має відбуватися впродовж усієї професійної діяльності науково-педагогічного працівника [14].

Всі ці принципи тісно пов'язані між собою і передбачають одночасне застосування в освітньо- професійній сфері науково-педагогічного працівника, де вони мають доповнювати один одного.

Методичні принципи навчання іноземних мов повинні підпорядковуватись сучасним (дидактичним) принципам, тобто відповідати змісту професійної лінгвістичної освіти і тенденціям розвитку науки, раціональному застосуванню сучасних методів і засобів навчання на різних етапах підготовки науково-педагогічного працівника до міжкультурного іншомовного спілкування, вимогам іншомовної підготовки.

Розробникам навчальних програм курсів з іноземних мов, які мають викладатися для науково-педагогічних працівників важливо враховувати найважливіші аспекти сучасної міжнародної академічної середовища в яких вони будуть використовуватись. Прикладом є освітня програма проекту Британської ради «Researcher Connect» [12], розроблена провідними викладачами англійської мови спеціально для молодих науково-педагогічних працівників і науковців, які хочуть підвищити власний рівень іншомовної компетентності. Організатори проекту розраховували на те, що університети повинні самостійно визначати набір тренінгів, обираючи найбільш цікаві та актуальні теми, регулювати їх тривалість.

Програма розрахована на вісім модулів:

1) *Вступний модуль*: цільова аудиторія – надає учасникам необхідні знання та тактики для того, щоб забезпечити успішне спілкування з колегами, грантодавцями та широкою аудиторією в різних ситуаціях.

Наведемо приклад із роздаткового матеріалу до цього модуля однієї з вправ на складання профіля цільової аудиторії: «Your purpose in speaking or writing is to inform, persuade or engage your audience. In order to achieve your purpose, you must satisfy the audience in something they can connect with. Therefore, it is important to know what your audience is interested in, what their needs and expectations are and even what mood they are in. When your audience

knows you are interested in them they will become more interested in you. In this activity you will think of ways of helping you build up a reader profile» [17, с. 5].

2) *Мистецтво презентації*. Під час проходження даного модулю учасники мають навчитися оцінювати виступи спікерів і власні навички презентації, використовувати тон, риторичні прийоми та жести, формувати структуру виступу і відповідати на питання аудиторії.

3) *Академічне письмо*. Мета тренінгів у даному модулі навчити учасників аналізувати основи академічного письма, розвинути власний стиль академічного письма, використовуючи ефективні техніки, інструменти і стратегії.

Приклад вправи у даному модулі: «Adapting your writing to a wider rather than a solely academic audience requires you to consider the differences between universal and academic style. What are the differences between universal and academic style? What are the benefits of using a universal audience style for proposals/emails/ abstracts?» [17, с. 26].

Universal audience style

Academic style

4) *Переконливі заявки на гранти*. В рамках цього модуля учасників навчають створити план наукового проекту і розробити на його основі заявки на грант, використовуючи різноманітні прийоми та інструменти для підвищення ефективності пропозиції. Модуль включає практичні рекомендації і вправи з використання мови і стилю, орієнтованих на аудиторію, а також створенню логічних зв'язків між цілями, ресурсами та результатами.

5) *Ефективна переписка*. У модулі надають практичні поради стосовно способів формування нового партнерства, підтримки контактів у міжнародному академічному середовищі, основи етикету спілкування електронною поштою.

6) *Абстракти*. Серія практичних вправ, під час виконання яких учасник має навчитися критично оцінювати якість власного письма і роботи

інших авторів у науковому середовищі, покращувати техніку і стиль, приймати зважені рішення під час створення власних абстрактів.

7) *Успішні міжнародні калаборації*. Мета модулю допомогти створювати і підтримувати контакти в академічному середовищі, обирати саме тих партнерів, взаємодія з якими принесе максимальну користь проекту, дослідницькій групі і організації в цілому.

8) *Онлайн-просування досліджень*. Після проходження даного модулю учасники зможуть впевнено використовувати онлайн-можливості для просування результатів власних досліджень і розвитку кар'єри в академічному середовищі. Модуль пропонує стратегії використання медіа для підвищення цитування та імпаکت фактору [13].

Предметна сторона викладання іноземних мов науково-педагогічним працівникам має включати:

□ ситуації професійного міжкультурного спілкування (виступи у вищих освітніх закладах за кордоном, участь у навчальному процесі країни, де відбувається стажування та ін.), тематику репродуктивного спілкування (міжнародна соціально-культурна діяльність), аутентичні джерела за спеціальністю, практичні матеріали, які відповідають сфері і ситуаціям міжнародного спілкування.

– методи і прийоми активізації лекційних занять іноземною мовою (лекція-дослідження, лекція-дискурс з проблеми наукової спеціальності, лекція з розв'язанням міжкультурних ситуацій, міждисциплінарна лекція, лекція-консультація на базі програмування питань, лекція «прес-конференція», лекція з використанням програмованого контролю знань зі спеціальності);

– навчання з використанням міжкультурних ситуацій в освітньому процесі (розробка соціокультурних завдань, аудиторні заняття з виконанням спеціалізованих завдань на основі вивчення оригінальних матеріалів, дискурс з розбору конфліктних ситуацій, пошук інформаційної доказової бази даних, заняття по створенню інформаційного пакету нормативної документації,

вирішення соціокультурних проблем під час організації навчальної діяльності);

– аудиторні заняття в ігровій формі (презентація і розігрування ролей, ділові ігри з моделюванням міжкультурної стратегії і тактики в умовах прямого спілкування);

– викладання з використанням оригінального матеріалу (аналіз та інтерпретація аутентичного соціокультурного матеріалу, вибір проблеми з наступною підготовкою і проведенням заняття іноземною мовою).

Відповідно, для підвищення іншомовної компетентності, науково-педагогічному працівнику необхідно брати участь у міжнародних конференціях через презентацію тезисів доповідей іноземною мовою, у міжнародній проектній діяльності на базі міжнародних лінгвістичних центрів та ін., підготовці до складання міжнародних іспитів, аналізі і розробці власного лекційного матеріалу іноземною мовою та ін.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок.

Зазначене вище дозволяє зробити висновки про те, що науково-педагогічні працівники можуть виступати суб'єктами освітнього процесу, відвідуючи курси іноземних мов, беручи участь в освітніх проектах, спрямованих на підвищення рівня іншомовної компетентності, що спонукає викладачів іноземних мов удосконалювати методики викладання, шукати і розробляти нові технології навчання іноземних мов та ін.

Розвиток усіх компонентів іншомовної компетентності дозволить науково-педагогічному працівнику ефективно використовувати іноземну мову у власній професійній діяльності, саморозвитку і самоосвіті, здійснювати міжкультурну і міжособистісну комунікації з представниками інших країн.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробці новітніх технологій для формування готовності науково-педагогічного працівника до міжкультурної комунікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дука М. В. Поняття «лінгвосоціокультурна компетентність» та аналіз методів її формування в педагогічній теорії і практиці. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2015, № 7 (51). С. 42. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/pednauk_2015_7_8.pdf
2. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Измайлова О. А. Формування іншомовної комунікативної компетенції як структурного компоненту комунікативної культури студентів мовних ВНЗ. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти. 2010. № 17. С. 66–72. <http://www-center.univer.kharkov.ua/vestnik/full/177.pdf>
4. Кухта І. В. Іншомовна компетентність у контексті формування комунікативної культури студентів у процесі вивчення іноземної мови. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2008. № 4. 153 с. С. 31. URL: <http://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/613/612>
5. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті від 17 квітня 2002 року № 347/2002. URL : <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. URL: http://oneu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/nsro_1221.pdf
7. Ніколаєва С. Ю. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. К.: Ленвіт, 2003. 273 с. URL: <https://lenvit.ucoz.ua/ZER.pdf>
8. Пікурська Г. В., Сініцина В. В. Основні принципи мовної освіти в Україні. С. 3–4. URL: <http://ea.dgtu.donetsk.ua:8080/bitstream/123456789/22094/1/12ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ МОВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.pdf>
9. Порядок присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам (Наказ Міністерства освіти і науки України від 14.01.2016 № 13 від 03 лютого 2016 р. за № 183/28313. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0183-16#n14>
10. Про затвердження Положення про дослідницький університет. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/163-2010-%D0%BF>
11. Програма з англійської мови для професійного спілкування (English for Specific Purposes (ESP). National Curriculum for Universities) / Колектив авторів: Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок, В. О. Іваніщева, Л. Й. Клименко, Т. І. Козимирська, С. І. Кострицька, Т. І. Скрипник, Н. Ю. Тодорова, А. О. Ходцева. К.: Ленвіт, 2005. 119 с. С. 11. URL: file:///C:/Users/user/Desktop/ПОЗДІЛИ2018/national_esp_curriculum.pdf
12. Проект Researcher Connect. URL: <http://lp.edu.ua/opportunities/2016/proekt-researcher-connect-0>
13. Семинары по научной коммуникации Researcher Connect URL: <https://www.britishcouncil.ru/programmes/education/researcher-connect>
14. Теоретичні основи і технологія професійного розвитку науково-педагогічних працівників університетів в умовах інтеграції вищої освіти і науки : методичні рекомендації / Авторський колектив: Н. Дівінська, Н. Дяченко, О. Жабенко, І. Регейло, Ю. Скиба, Г. Чорнойван, О. Ярошенко; за ред. О. Ярошенко. К.: Інститут вищої освіти НАПН України, 2018. 72 с. С. 52–60. URL: <https://ihed.org.ua/publications/>
15. Теоретичні основи і технологія професійного розвитку науково-педагогічних працівників університетів в умовах інтеграції вищої освіти і науки : препринт (аналітичні матеріали); у 2-х частинах / Авторський колектив: О. Бульвінська, Н. Дівінська, Н. Дяченко, О. Жабенко, І. Линьова, Ю. Скиба, Г. Чорнойван, О. Ярошенко; за ред. О. Ярошенко. К.: Інститут вищої освіти НАПН України, 2017. Ч. 1. 131 с. С. 118. URL : http://ihed.org.ua/images/biblioteka/Teor_i_tehmol_rozv_np_pracivnikiv_IVO-2017-131p_avtors-kolektiv.pdf

16. Curriculum für den sprachpraktischen Deutschunterricht an pädagogischen Fakultäten und pädagogischen Hochschulen. K.: Ленвіт, 2004. 256 с.
 17. Researcher Connect: Participant's Workbook. British Council, 2015. P. 5
- Стаття надійшла до редакції 19.05.2019

Natalia Divinska. Methodical aspects of development of scientific and pedagogical workers' foreign language competence

The concept of «scientific and pedagogical workers' foreign language competence» is clarified in the article, the components and the methodological aspects of its development are highlighted. The basic organizational principles of development of scientific and pedagogical workers' foreign language competence are determined. Among them, there are the principle of speech-thinking activity and independence, the principle of complexity, the principle of mastering foreign language culture through communication, and life-long learning principle. The development of all components of foreign language competence is proved to allow the scientific and pedagogical workers to use foreign language effectively in his or her own professional activity, self-development and self-education as well as to carry out intercultural and interpersonal communication with the representatives of other countries.

Guidelines for teachers and developers of foreign language curricula for professional communication are provided. The importance of the principle «culture through language, language through culture» during the teaching of foreign languages is emphasized. The requirements for the tasks, which should take into account the most important aspects of the modern international academic environment, are specified, the examples are given.

Keywords: *scientific and pedagogical workers' foreign language competence, linguosociocultural competence, sociolinguistic competence, sociocultural competence, social competence, intercultural communication, readiness for intercultural communication.*

REFERENCES

1. Duka M. V. Ponyattya «lingvosociokul'turna kompetentnist'» ta analiz metodiv yiyi formuvannya v pedagogichnij teorii i prakty'ci. Pedagogichni nauky': teoriya, istoriya, innovacijni texnologiyi, 2015, # 7 (51). S. 42. URL: file:///C:/Users/user/Downloads/pednauk_2015_7_8.pdf [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrayiny` «Pro vy`shhu osvitu». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].
3. Izmajlova O. A. Formuvannya inshomovnoyi komunikaty`vnoyi kompetenciyi yak strukturnogo komponentu komunikaty`vnoyi kul'tury` studentiv movny`x VNZ. Vy`kladannya mov u vy`shhy`x navchal`ny`x zakladax osvity`. 2010. # 17. S. 66 –72. <http://www-center.univer.kharkov.ua/vestnik/full/177.pdf> [in Ukrainian].
4. Kuxta I. V. Inshomovna kompetentnist` u konteksti formuvannya komunikaty`vnoyi kul'tury` studentiv u procesi vy`vchennya inozemnoyi movy`. Visny`k Vinny`cz`kogo politexnichnogo insty`tutu. 2008. # 4. 153 s. S. 31. URL: <http://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/613/612> [in Ukrainian].
5. Nacional`na doktry`na rozvy`tku osvity` Ukrayiny` u XXI stolitti vid 17 kvitnya 2002 roku # 347/2002. URL : <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/347/2002> [in Ukrainian].
6. Nacional`na strategiya rozvy`tku osvity` v Ukrayini na 2012–2021 roky`. URL: http://oneu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/nsro_1221.pdf
7. Nikolayeva S. Yu. Zagal`noyevropejs`ki Rekomendaciyi z movnoyi osvity`: vy`vchennya, vy`kladannya, ocinyuvannya. K.: Lenvit, 2003. 273 s. URL: <https://lenvit.ucoz.ua/ZER.pdf> [in Ukrainian].
8. Piskurs`ka G. V., Sinicy`na V. V. Osnovni pry`ncy`py` movnoyi osvity` v Ukrayini. S. 3–4. URL: <http://ea.dgtu.donetsk.ua:8080/bitstream/123456789/22094/1/12OSNOVNI PRY`NCY`PY` MOVNOYi OSVITY` V UKRAYiNI.pdf> [in Ukrainian].

9. Poryadok pry`svoyennya vcheny`x zvan` naukovy`m i naukovopedagogichny`m pracivny`kam (Nakaz Ministerstva osvity` i nauky` Ukrayiny` vid 14.01.2016 # 13 vid 03 lyutogo 2016 r. za # 183/28313. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0183-16#n14> [in Ukrainian].
10. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro doslidny`cz`ky`j universy`tet. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/163-2010-%D0%BF> [in Ukrainian].
11. Programa z anglijs`koyi movy` dlya profesijnogo spilkuvannya (English for Specific Purposes (ESP). National Curriculum for Universities) / Kolekty`v avtoriv: G. Ye. Bakayeva, O. A. Bory`senko, I. I. Zuyenok, V. O. Ivanishheva, L. J. Kly`menko, T. I. Kozy`my`rs`ka, S. I. Kostry`cz`ka, T. I. Skry`pny`k, N. Yu. Todorova, A. O. Xodceva. K.: Lenvit, 2005. 119 s. S. 11. URL: file:///C:/Users/user/Desktop/ROZDILY`2018/national_esp_curriculum.pdf [in Ukrainian].
12. Proekt Researcher Connect. URL: <http://lp.edu.ua/opportunities/2016/proekt-researcher-connect-0> [in Ukrainian].
13. Seminary po nauchnoj kommunikacii Researcher. URL: <https://www.britishcouncil.ru/programmes/education/researcher-connect> [in Russian].
14. Teorety`chni osnovy` i texnologiya profesijnogo rozvy`tku naukovopedagogichny`x pracivny`kiv universy`tetiv v umovax integraciyi vy`shhoyi osvity` i nauky` : metody`chni rekomendaciyi / Avtors`ky`j kolekty`v: N. Divins`ka, N. Dyachenko, O. Zhabenko, I. Regejlo, Yu. Sky`ba, G. Chornojvan, O. Yaroshenko; za red. O. Yaroshenko. K.: Insty`tut vy`shhoyi osvity` NAPN Ukrayiny`, 2018. 72 s. S. 52–60. URL: <https://ihed.org.ua/publications/> [in Ukrainian].
15. Teorety`chni osnovy` i texnologiya profesijnogo rozvy`tku naukovopedagogichny`x pracivny`kiv universy`tetiv v umovax integraciyi vy`shhoyi osvity` i nauky` : prepry`nt (analit`chni materialy`); u 2-x chasty`nax / Avtors`ky`j kolekty`v: O. Bul`vins`ka, N. Divins`ka, N. Dyachenko, O. Zhabenko, I. Ly`n`ova, Yu. Sky`ba, G. Chornojvan, O. Yaroshenko; za red. O. Yaroshenko. K.: Insty`tut vy`shhoyi osvity` NAPN Ukrayiny`, 2017. Ch. 1. 131 s. S. 118. URL: http://ihed.org.ua/images/biblioteka/Teor_i_tehnol_rozv_np_pracivnikiv_IVO-2017-131p_avtors-kolektiv.pdf [in Ukrainian].
16. Curriculum für den sprachpraktischen Deutschunterricht an pädagogischen Fakultäten und pädagogischen Hochschulen. K.: Lenvit, 2004. 256 s. [in Ukrainian].
17. Researcher Connect: Participant's Workbook. British Council, 2015. P. 5 [in English].